

vrediti jezikoslovna. Kako bi se to izpeljati dalo, naj se oglasi, komur je osnova realk bolj natanko znana, kakor meni. Resnica pa ostane, da pri povzdigi slovenščine na Goriškem mora se že začeti v ljudskih šolah.

Kako bi se dale prestrojiti in povzdigniti ljudske šole na goriško-slovenskem, hočem, ako Bog dá, v prihodnje razjasniti.

Dopisi.

Na Dunaji 22. rožnika. ○ — Silna žalost nam serce mori. Zakaj nek? bote vprašali. Zato, ker vidimo, da se domoljubi zemlje slavenske še vedno čertijo, da se jim v eno mer hudobni nameni podtikujejo in vsemu svetu sumljivi stavijo; — ker vidimo, kako se ustavna ravnopravnost slovanskemu narodu odločuje, da bi se proti svoji koristi in zdravemu umu svojim pravicam odrekli, zatajili in se lastnoročno umorili; ker vidimo, kako malo se postave po pravici in sedanjemu času primerno tolmačijo; kako se s šuntanjem brat nad brata vzdiguje in keršanski postavi: „kar nočeš sebi, ne stori drugim“ nesramno v obraz bije in tako mir, edinost in zaupanje ter obravnava v smislu ravnopravnosti podira. Da, velika žalost je, če pomislimo, da mi Slovenci, čeravno smo udje ustavne avstrijske države in z bremeni kakor drugi narodi obloženi, že skoraj upanja več nimamo, ravno tiste pravice in dobrote uživati, ki jih so ali jih bodo drugi deležni! Veselili smo se (in kdo nam bo veselje zameril?), da se bodo na državnem zboru tudi slovanske zadeve dostojno cenile; al kam meri sedaj njega večina? Veselili smo se, da bode gospod minister na Toman-ovo interpelacijo že skor pred 3 leti oklicano postavo berž v življenje vpeljal in tako spolnil to, kar je zamudila prejšnja sistema. Al tudi to upanje je splavalo po vodi, odkar smo 19. rožnika čuli odgovor, da ne poterdi naravnost postave od 8. avgusta 1859. Mislili smo, da pri ustavni vladi veljava narodnega jezika ni le dar iz vladnih rok, ampak da je sveta in neverzljiva narodna pravica, ki brez pogodb mora obveljati. Zmotili smo se. Gosp. minister pravi, da se bo sicer na narodnost ozir imelo, da pa je veda poglavno načelo šolsko; tedaj se dosledno v takem jeziku ne more učiti, ki je premalo omikan in ima premajhno književnost. Al za božjo voljo! kako je mogoče jezik izobraziti in knjige spisati in slovstvu na noge pomagati, ako se to v šolah ne začne in v vsakdanjem življenju ne doveršuje? — Toliko bolj pa nas je osupnil ta ministrov odgovor o zadevah narodnega jezika v šolah, ker je ravno v tem zboru o protestantskih zadevah za Tirolsko prav kategorično oklical vérsko ravnopravnost in rekel: Bog ne daj, da bi Tirolci se tej kaj ustavljali! Ako mora za tiroljsko liberalnost obveljati, čemu se delajo za nas izjeme? Enake pravice morajo povsod veljati ali pa nikjer. Nekako bolje nam je pri sercu danes, ker se je dr. Toman oglasil in svetu s krepko besedo pokazal, da je izmed poslancov slovenskih dežel vendar eden se najdel, ki pozna rane našega naroda in terja enake pravice tudi za-nj v vsakem oziru in v ravni tisti meri kakor za druge narode; mili Bog le daj, da njegov domoljubni trud ne bo brez uspeha! Drugo tolažilo je tudi, da se bode jugoslavenska akademija kmali odperla; prvi dan, ko se snidejo udje, nam bode priča, da nismo zgubljeni tudi mi Slovenci ne; pričal nam bode tudi, kaj lastna bramba pomore in da če si človek sam pomaga, mu tudi Bog pomaga! Tedaj darujmo za boljše ustanovljenje in pospeh tudi mi po svoji moči in pomagano bode v duševnih interesih nam in bratom našim, ki se zdaj tako možko za politiško svobedo poganjajo in svetu kažejo, da niso rakovci, kakor se psujejo sploh vsi Slovani od leta 1848 sploh brez pomislila na to, da so — rešili Avstrijo! In povem vam, da jo bojo še, ako jim bode pravična vsem svojim narodom,

ker ne bodo pripustili, da bi Magjari na njih razvalinah postavili svoj „Magyarország“ ali ko bi Nemčija hotla Avstrijo spraviti pod supremacijo svojo.

Iz Zagreba 22. junija. K. Ž. — Debata o kraljevskih preposicijah se je začela — al da pravo kažem, dospela je že skoro do verha. Samo enmalo še bo treba tresti in pretresevati in dozorelo jabelko bo odpalo! Z rešenjem prve kraljeve preposicije, namreč o ustanovljenji razmirja proti Ogerski, se bo ob enem tudi druga kralj. preposicija o ustanovljenji razmirja proti Avstrii rešila, ker ena je v drugo tako zapletena, da se nobena za se razpletati ne dá. O prvi kraljevski preposiciji so trije predlogi, namreč predlog osrednjega odbora, predlog poslancov grada zagrebskega in predlog Kvaternikov. Perva dva predloga sta si bistveno skoro enaka, samo da je predlog poslancov zagrebskih diplomatičnejši. Oba pa predlagata zavezo z Ogerskim pod posebnimi pogodbami. Ktere in kakošne so te pogodbe, to tukaj razlagati bi me predeleč peljalo, samo to rečem, da so skoz in skoz dostojne neodvisnosti hervaške krone Zvonimirove. Kvaternikov predlog je osnovan na historičnem pravu, ter ima tako stalno, tako široko podlago, da nobeden proti njemu česa ugovarjati ne more. Glavno načelo njegovega predloga je: ne levim, ne desnim potom iti, ampak samo svojim; to je, ne z Magjari ne z dunajskim ministerstvom, ampak neposredno z ustavnim kraljem samim se v pogovore in dogovore puščati. Al težko da bi ta misel obveljala, ker zunaj zbora ima več zagovornikov, kakor v zboru. Od vseh govornikov do danes še nobeden ni na njegovo stran stopil! Celó taki govorniki ne, ki so drugač vedno zagovarjali neodvisnost, samostalnost, idejo jugoslovanstva itd. Pred ko je Kvaternik svoj predlog prebral, je v skoro tri ure dolgem govoru jasno dokazal, da zaveza z Ogerskim bo v vsakem obziru Hervatom več škode kakor koristi prinesla, al govoril je, kakor smo se kmali prepričali, gluhim ušesom. Kvaternik si je v zgodovini jugoslovanstva po tem svojem predlogu slavno mesto zadobil. Nisem bil nikdar srečen prerok, pa mislim, da morebiti že ne čez dolgo časa se spoznalo bode, da on edini imel je prav. Tudi nas Slovencev ni pozabil v svojem predlogu. V §. 3 tako-le pravi: „Za slučaj rabsapa niemačkoga saveza, da se sloveno-hrvatske pokrajine, kao: Goricu i Gradišku, Korušku, Kranjsku te Marku vindičku (med Sulmom, Murom, Dravom i Savom ležeću) kruni hrvatskoj, ako bi to prenapomenute pokrajine zaželile, pridružiti ne bi propustio; za da tužni ondašnji narod pošlje hiljadu-godišnjeg robovanja uzmogne starodrevno, poviesti osigurano si pravo i slobodu s ostalim si narodom hrvatskim več jednom uživati.“ Tudi gospod Vončina je ko izvestitelj predloga osrednjega odbora se spomnil sorodnikov Slovencev: „Da nenapominjem ništa drugo, hoću, da vas sietim gospodo zastupnici! na ona orudja germanizacije, što ih je tudja uprava iz posestrime zemlje Slovenije ovamo pozivala u hudobnoj namieri, da narodu našem slovensku braću omrazi, nadajući se, da ćemo značaj slovenskoga naroda suditi po značaju odmetnici oči otvoriše, da slovenskomu narodu bratinsku ruku pružiti i s njim u što užji duševni savez stupiti valja itd.“ — Zdaj pa še nekaj! V več časopisih in tudi v zadnjem in predzadnjem listu „Novic“ smo brali, da se v nekterih krajih slovenske štajarske nabirajo podpisi za konterpeticiju proti naši, ki smo jo s skoro 20.000 podpisi na ministra Šmerling-a poslali. Mi štajarski Slovenci tukaj v Zagrebu očitujemo, da vidimo v takem početju zgolj prevare ljudstva, zakotno agitacijo proti politiški individualnosti slovenskega naroda in šuntanje in huskauje ene narodnosti proti drugi. Dalje smo spoznali, da ta stvar od nobenega drugega podtaknjena ne more biti, kakor od nemškutarskih uradnikov, še zmiraj živih udov obglavljenega Bachovega sistema, ki se morebiti bojé službe zgubiti, če bi se slovenski jezik v urede upeljal. Proti vsem tem mi javno in slovesno prote-

stujemo, ter prosimo naše domorodne rojake na Štajarskem, naj se s celo silo zoperstavljajo in upirajo takim početjem, če je mogoče, pa tudi imena poedinih ljudi, ki se udeležujejo nabiranja pseudopodpisov, po „Novicah“ naznanjajo, da jih poznamo. — Na protigovor g. barona Hårdtla, da je zgolj laž, kar je v „Polit. Rückblicke“ zoper njega pisano in kakor v drugih časnikih tudi v poslednjih „Novicah“ v mojem dopisu bilo omenjeno, razglasa gosp. Mirko Bogović, pisavec onih „Rückblicke“, da vse to, kar je iz Hårdtlevoga pisma od 20. julija 1856 povzeto, ni žalobog izmišljeno, ampak od besede do besede je žalostna resnica, kar bode z mnogimi drugimi reči vred kmali očitno dokazal.

V Reki 13. junija. * Ker že dolgo časa nisem bil v Reki, mislil sem se tudi jez tje podati, da bi vidil, ali je res, kar se o Rečanih po svetu trobi. Al ne samo, da je res, kar sem slišal in bral o reških zadevah, ampak še sem marsikaj novega opazil. — Ko v mesto stopim, vidim cerkveni terg in nekatere ulice s trobojnimi (se vé da madjarskimi) barjaki preprežene, zmed katerih so nekteri 10, nekteri 8 ali tudi več laktov dolgi bili, z nekterih okenj in štacunov so tudi manji kot metuli molili. Opazil sem tudi sém ter tje z zelenim jesenom okinčene okna, vrata in balkone, in ljudi praznično oblečene po mestu se sprehajati. Toda sem mislil: Kak velik gospod bo menda prišel v Reko, ker je mesto tak ozaljšano. Pa res nisem se prevaril v svojem mišljenji, ker malo za tem sem vidil procesijo s sv. sakramentom iti po mestu; bila je namreč osmina sv. rešnjega Telesa; Gospod vseh Gospodov je hodil po mestu. — Sprehajaje se gori in doli po gospôski ulici s svojim znancom zagledam kup ljudi, ki so pred kavarno stali, tobak pili in jezno se pomenkovali. Vsi so bili po magjarsko oblečeni, ali saj magjarske klobuke in kalpake s puranovimi peresi so imeli na glavi. Ko sem prijatla poprašal, kaj nek imajo ti gospodje, da se tak serdito in ozbiljno razgovarjajo? mi je rekel: „danes ob 8. uri bode županijski zbor; menda ktereга zastopnika tako pisano gledajo, ki se memo njih sprehaja, ker Hervati so Rečanom anathema (proklestvo). Najlepše mi se je pa vidilo, kadar sem zagledal verpo gospá in gospodičin z magjarskimi klobuki in kalpaki, ki se pa od možkih v ničemur ne razločujejo, samo da imajo daljšo peresnico, ktera kot sablja ali kuhinska metlica v zrak molí. Mislil sem sam pri sebi, kako srečen bi bil sedaj Istran, ki včasí množico puranov z velikim trudom po mestu prodaja in jih ne more razpečati; sedaj bi svobodno meso doma pojel in bi same peresa ložej in draže prodal, ko včasí v jeseni purane. — Na enkrat, ko sem ves zamišljen vse to premišljeval, vidim posebno prikazen. Proti meni pride mlad mož celó magjarski oblečen v rudečih hlačah. Precej poprašam prijatla, ali so Rečani magjarsko posado dobili, ker husara vidim po ulici se sprehajati. Smejoč mi odgovori: „e takvih husarah imademo više ovdje, ma to nisu husari, no one mačke, koje su veljače mjeseca tako ružno po gradu krnjevale.“ In ko je bila Reka v obsadno stanje djana, mi pravi nadalje, je ena teh mačk odšla v Pešt, da bi se tam po magjarski mjavkati naučila, ker pa tam tudi dovelj imajo takih mačk, in se magjarsko mjavkanje z reškim ne slaže, je reška mačka prišla (re infecta) z rudečimi hlačami nazaj. Toda to niso husari, ampak to so le mačke, ki z svojim mjavkanjem nam ponoči večkrat godejo.

Prav smešno mi se je zdelo, kako morejo Rečani magjarski element toliko ljubiti, kteri le laško poreklo in navado visoko čislajo, in vso svojo omikanost Lahom pripisujejo. Že stara pravlica je, da obleka ne dela samostanca, tak menda tudi z motozi preprežene jope, rudeče hlače in pol lakta dolga peresnica za klobukom ali kalpakom ne storí Magjara, ker tak Magjar bi tudi mogla opica biti. — Ko sem se teh hervaško-primorskih laških Peštancov do sitosti nagledal, začne stari posestnik v želodcu kljukati,

in mi pravi, da je 9 ura. — Tedaj grem v nemško kavano „Caffé tedesco“, ker narodne kavane v celi Reki ni.

(Konec prihod.)

V Gradcu 20. jun. Fr. S. — Nemila smert nam je pokosila žlahno cvetlico. Umerl je 17. dan t. m. v tukajšni mestjanski bolnišnici, kamor je pred kratkem prišel zdravja iskat, gosp. Ferdinand Bayman, bogoslovec 4. leta, labodske škofije, v 25. letu svojega življenja za pljučnico. Prišli so k sprevodu oče, brat, sestre in žlahta, iz mariborskega semenišca visokočastiti gosp. duhovni pastir Kosar, gospod profesor Herg in vsi sošolci, kakor tudi njegova krajana; med drugimi graškimi duhovni tudi gosp. profesor dr. Lehmann in dr. Knupleš. Sledno čast mu skazuje ga je sprevidila večina tukajšnih bogoslovcov, akoravno njim je rajni tujec bil. Pod vodstvom gosp. Dragotina Gavbi-ja so mu pevci graškega bogoslovja na pokopališču zapeli mило pesmico. Rajni marljiv in pobožen mladeneč, izversten učeneč, iskren Slovenec in serčen domoljub počiva sedaj dalječ od domovine pri sv. Petru v Gradcu. Bodi mu zemljica lahka!

* **Iz Celovca.** Naša „Klagenfurterca“ oznanuje, da bode pervega julija v Celovcu se začel nov časopis; ime mu bo: „Zeitung für Kärnten“. Prav je, da dobimo neodvisen in liberalen časopis; vsi smo ga že davno pričakovali. Pa veste Slovenci, kdo ga bo vredoval? Tisti gospod, ki se je ravno skazal kot najhujši nasprotnik slovenskih pravic: Častiti gosp. dr. Alojz Husa. Kar je dr. Jiskra na Moravskem, je dr. Husa na Koróškem. Žalostno, da so Slavjani Slavjanom najbolj sovražni! Česa se imamo od novega časopisa nadjati, se lahko dozvemo tudi iz besed, s kterimi se novi časopis oklicuje. Gospod vrednik prosi za podporo, „dass das Blatt in die Lage kommt, zur Fortpflanzung deutscher Kultur und Bildung sein Schärfflein beizutragen“. Se vé da se zraven tudi Slovencom sladkari rekoč: „Wir versichern, dass wir die gerechten Ansprüche Aller gleich vertreten werden, seien sie Bewohner diessseits oder jenseits der Drau, sind sie doch Alle treue Kärntner“. Mi poznamo tisto nemško kulturo in nemško pravičnost gosp. dr. Husovo, in gorjé nam Slovencom, ako si damo natvesti njegovo nemško kulturo, in nam pojde po njegovi pravičnosti!

Pa Slovenci, ne dajmo se! Naš materni jezik, naša katoliška vera, naša kersanska omika in naše božje in državne pravice naj nam bojo nad vse! Zatoraj ne dajmo se!

Takaj v Celovcu bomo delali in se trudili, največ ko moremo; pa le tudi po drugih mestih in krajih delajte in se trudite, kolikor premorete. V Celovcu bo na svitlo izhajal nov časopis v nemškem jeziku, ki bo branil naše pravice zastran jezika, vere in svobode. Že smo ga oznanili v „Klagenfurtarci“ tako-le:

Einladung

zur Pränumeration auf die deutsche Zeitschrift „*Stimmen aus Innerösterreich*“, Beiträge zur Durchführung der nationalen, religiösen und politischen Gleichberechtigung.

Unter diesem Titel erscheint vom 1. August l. J. in der Leon'schen Buchdruckerei eine Zeitschrift folgenden Inhalts:

I. „Leitende Artikel“ über didactische und nationale, sociale und administrative, religiöse und politische Interessen mit besonderer Berücksichtigung der von Slovenen bewohnten Provinzen.

II. Eine „Zeitungsschau“, in welcher interessantere Artikel anderer, besonders gegnerischer Zeitungen vorgeführt und gebührend besprochen werden.

III. „Original-Korrespondenzen“ aus allen österreichischen Provinzen, worin öffentliche Angelegenheiten zur Sprache gebracht und gewürdigt werden.

IV. „Skizzen“ über die wichtigern Gegenstände der Reichsraths- und Landtags-Verhandlungen mit Beifügung der nöthigen Bemerkungen.

V. Eine „Chronik“, in welcher die vorzüglichern

und einflussreichern Weltereignisse bündig zusammengestellt und mit einer Kritik begleitet werden.

Die Grundlage, auf welcher sich die „Stimmen aus Innerösterreich“ bewegen werden, ist der moderne Rechtsstaat nach Massgabe der im allerhöchsten Diplome vom 20. Oktober 1860 gezogenen Grenzen, und der aus dem einfachen Rechtsprinzip: „Gleiche Lasten — gleiche Rechte“ abgeleiteten Grundsätze.

Diese „Stimmen“ erscheinen in Heften von 4 Druckbogen an jedem 32. Tage, so dass bis Ende December 24 Druckbogen erschienen sein werden.

Das erste und zweite Heft mit 8 Druckbogen erscheinen zusammen am 1. August, das dritte Heft am 2. September, das vierte am 4. Oktober, das fünfte am 5. November und das sechste am 7. December.

Der Preis für diese 6 Hefte beträgt ohne Post in der Leon'schen Buchhandlung 2 fl., mit Postversendung 2 fl. 50 kr. oest. W.

Die vollständige Durchführung der Gleichberechtigung aller Religions-Gesellschaften, aller Nationalitäten und Sprachen, aller Staatsbürger, Völker und Länder ist anerkannt die Grundbedingung der Hebung, des Fortschrittes, der Blüthe und des Glanzes Oesterreich's. Wir zählen Millionen und Millionen wahrer und begeisterter Patrioten und Freunde unseres herrlichen grossen Vaterlandes. Sie Alle, namentlich jedoch die Innerösterreich's, lade ich höflichst ein, ja bitte sie herzlichst, mein patriotisches Unternehmen durch zahlreiche Pränumerationen wie auch durch gediegene Artikel und Korrespondenzen gütigst zu unterstützen.

Die Pränumerationsgelder bitte ich entweder mir oder der Leon'schen Buchhandlung portofrei einzusenden, und zwar recht bald, um bei dem sogleich zu beginnenden Drucke die Stärke der Auflage bestimmen zu können.

Klagenfurt den 8. Juni 1861. Andr. Einspieler,
Eigenthümer und Redakteur.

Bo se pa morebiti kdo čudil, da za slovenske pravice bo govoril časopis v nemškem jeziku. Gospodje, ki imajo oblast v rokah in nam pomagati morejo, so Nemci; gospodje, ki nas ponemčiti hočejo, so Nemci; gospodje, ki so slovenske kervi pa žalibog nemškega duha in z našimi nasprotniki potegujejo, so skoraj tudi že Nemci. Nemcom moramo pa resnico in pravico po nemško povedati; mislimo, da nam bo to več pomagalo, kot deset časnikov v slovenskem jeziku, ki jih pa Nemci brati nočejo ali ne znajo. To so naše misli! — Slovenci! ako si vsi — na Koroškem, Štajarskem, Kranjskem, Goriškem in Isterskem, vsi Slovenci po „Notranje-Avstrijskem“ lepo in bratovsko v roke sežemo, nas ne premoti in ne premaga nikdo. Pomagajmo vsakdo po svojem! Nekteri z dnarjem, da si časopise naroče in jih tako podpirajo; nekteri s peresom, da pridno spisujejo za naše pravice, jih možko branijo in naše rane in bolečine serčno odkrivajo, naj jih svet zvé in pomagajo tisti, ki so prejeli od Boga oblast in dolžnost.

Vso našo omikano gospodo, duhovno in posvetno, prijazno in ponižno prosimo, naj nam pod ramo segajo in pomagajo! Božja pomoč!! Naša nevarnost in sila je zdaj velika; nam Slovencom, posebno Koroškim, gré za glavo: „Kjer pa je največa sila, tam je Božja roka mila.“ — Mi pa obljubimo, da bomo svoj časopis vredovali v enakopravnem, katoliškem in lojalnem duhu. Zastran našega jezika bomo se potegovali zato, da naš slovenski jezik dobiva po slovenski zemlji tiste, pa vse tiste pravice, ki jih ima nemški jezik po nemški zemlji. Zastran svete vere bomo terdni in zvesti katoličani, pa ne bomo drugih čerlili ali preganjali, tudi vsega ne hvalili, kar se nahaja po katoliškem svetu: „svobodna cerkev v svobodni državi“, bo naše geslo. Zastran političkih pravic bomo lojalni in se možko držali cesarskega diploma od 20. oktobra 1860, bomo stali na strani autonomistov v državnem svetovavstvu.

Tako si bomo prizadevali mi spolnovati svojo težko nalogo; Slovenci! prosimo, da storite tudi vi svojo dolžnost. Z Bogom!

Tako naznanja „Slov. Prij.“ novi nemški časnik v slovenskem duhu. Že v poslednjih „Novicah“ smo ga pozdravili s serčnim „dobro došel!“

Iz ipavske doline 22. rožnika. ☉ — Kar je svilo-reja zlo oživela, je reja murbinih dreves najboljši prihodek, ker se murbino listje lahko in dobro prodá, ako se domá ravnajo sviloprejke ali „kavalirji“ kakor jih tukaj imenujejo; v 6 tednih se lep dnar zasluži. Ta teden se je kupčija z galetu začela; plačuje se funt najboljše do 2 gold., nižje pa do 1 gold. 50 kr.; cena ta je dosti nižja memo lanske; nevem, kaj je letos tega krivo? *) — Vročina hudo tukaj pritiska; ako Bog kmali dežja ne dá, more vse spečenine zveneti; terta dobro kaže, ker je v lepem odcvetela; če kakošna posebna nesreča čez njo ne pride, se je nadjati letos jako dobrega vina. Bog daj!

Iz Ljubljane. V 141. listu „Laibacherce“ sta odgovorila gospoda Heiman in Issleib „Novičnim“ dopisnikom iz Kranja in iz Ljubljane v 25. listu, ktera nista prepira začela, ampak le razdražena bila po „Triesterici“ in „Laibacherici“. Ker je vsako vredništvo odgovorno za spise v svojem listu, in ker oba protigovornika se hudujeta le bolj na „Novice“ v obče, mora vredništvo samo danes spregovoriti besedico. „Novice“ se odnekdaj, to je od leta 1843, trudijo za omiko našega naroda in omiko jezika. Pravična obveljava našega jezika v šoli, uradnih in javnem življenji jim je bila pa zato najbolj pri sercu, ker se more s pametjo kregati, kdor tají, da je omiko vsakega naroda le v njegovem jeziku in omika vsakega jezika le po njegovi djanski rabi mogoča. Hvala Bogu! da tudi nam te zdrave pameti dozdej še ni zmešal in da še nikoli nismo bili juda-iskarijoti, ki zatajujejo svojo domovino. To je naš „Standpunkt“ in mora biti vsakega, komur je za omiko narodno v resnici mar. To bi mógli tudi Vi gosp. Heiman spoznati, ker Vas štejemo med liberalne ljudi. Al dozdeva se nam, da Vam nemški „Zopf hängt von hinten“, in da bi tudi pri nas na razvalinah našega naroda radi povzdignili bandero nemške „kulture“. Kultura je v vsakem jeziku mogoča; Gerki in Rimci so jo kadaj imeli v svojih rokah, in kakor so Nemci, da z vašimi besedami govorimo, kulturo sesali iz gerških, latinskih virov in jo sesajo sedaj iz francozkih, talijanskih in sém ter tje tudi iz slovanskih, tako jo tudi mi lahko sesamo iz vseh teh in tudi nemških, ktere dostojno čislamo, pa ne, da „bi se podlagali ptujcevi peti“, in da bi mislili, da zunaj nemstva ni zveličanja. To dobro premislite in ne skerbite za blagor naše dežele, ktere celó nič ne poznate, zakaj Ljubljana ni Krajna, in nikar ne zaničujte našega jezika, kateri Vam je tako neznan kakor nam kineški. Pustite skerb za omiko našega naroda našim ljudém. Saj samí dobro veste, kako lahko se majhna srenjca protestantov hudo zdraži, če človek le svojo termo terdi. Koliko več razpertij si pa na glavo nakoplje, ako se kdo utikuje v narodne reči, ki so mu čisto neznane. Da ste se nam v omenjenem listu tako odkritoserčno spovedali, kako ste od judovske vere prestopili v protestantsko, celó treba ni bilo, ker Vam tega nihče očital ni in tudi ne bo, ako bi morebiti kadaj za dobro spoznali, prestopiti celó k naši veri. V to spoved Vas je zapeljal le prestavlja vec „Novičnega“ sostavka, ki, če je morebiti tudi kakošen profesor, tistega sostavka

*) Morebiti je vaša galeta slaba, ali pa so vas kupci opeharili? Mi nasproti smo slišali, da je pri nas na Dolenskem že funt kokonov za 5 gold., na Notrajskem v Premu nek celó za 10 gold. zaaran. Ali je res tako ali ne, se bomo kmali prepricali; to pa za gotovo vemo, da kmali iz začetka sta se priklatila dva Laha k nam, ki sta z mnogimi izgovori sleparila ljudi, da jim prodajo galetu po celó nizki ceni. — Tudi brez mark. Vred.

razumel ni; mi smo tam le govorili o „Leitartikelnih Laibacherčnikih“, kateri so zgolj variacije velikih dunajskih judovskih in protestantskih časnikov, s katerimi pa dr. Issleib svojo majhno kramo prodaja. Da Vas je dopisnik iz Kranja štel v tisto nam dobro znano „kompanijo“, ki zoper vsako národno stvar slovensko tako gerdo pisari po časnikih, mu ne smete zameriti, zakaj sploh je znano, da ste tudi Vi eden tistih korespondentov, kakoršnih nobena druga dežela nima, in dr. Issleib sam je unidan to nekemu gospodu (ou Vam bo že povedal kateremu) razodel. Dr. Issleiba sicer to bôde, da se korespondenti z imenom imenujejo; al sedaj je očitnost povsod vpeljana; kaj se bojo nek časnikarski korespondenti pod mernik skrivali? Naj jih zvé celi svet, in če se pretresajo mestni odborniki, deželni in državni poslanci, vredniki časnikov, zakaj bi le korespondenti v temi sedeli? — Sedaj pa le še eno. Ker se Vi tako iskreno potegujete za nemško supremacijo in za ravnopravnost judov in protestantov, kaj nek bi od nas katoliških Slovincov mislili, ako bi mi dali svoje verske in narodne pravice z nogami teptati? Pervo je, da se v svojem domu za svoje pravice potegujemo. Če na Vašo milostljivo koncesijo: „dass man die slovenische Sprache gründlicher lesen und schreiben lerne“, bi mi odgovorili, da tudi mi judom in protestantom le dopuščati hočemo, da znajo talmuda ali Lutrovo sv. pismo domá lepo prebirati, kaj bi Vi nek na to koncesijo odgovorili? Ali nam tedaj bote zamerili, da pred pravicami za juda in protestanta terjamo pravico za naš narod? Saj vendar se še gotovo spominjate, kaj je že Kajfa judom svetoval (Eváng. Joan. XVIII. 14), da je bolje, da umre en človek, ko da se cel narod pogubi.

Sedaj mora pa še „kosček papirja“, kakor „Laibacherca“ „Novice“ imenuje, dr. Issleibu nekaj odgovoriti. Dobro vemo, da Vam in ljudem Vašega bandera ta „kosček“ papirja strašno preseda in da „ose“ in „seršene“ moti „in dem andern Lager“. Cela dežela vé, da je „Laibacherca“ ravno toliko mar za pravice slovenskega naroda, kakor „Pressi“, „Oest. Ztg.“, „Ostd. P.“ itd. za pravice avstrijskih Slovanov. Naj nam pokaže le en sostavek, kar je pod dr. Issleibovim vredništvom, v katerem ima besedo za naše pravice! Ali pa poglejmo „Blätter aus Krain“; že davno so dobili ti listi ime „Blätter aus Asien, Afrika in Amerika“ in ko jim unanje beletristike ali suhoparnih pesmic zmanjka, se spravijo nad „Mägen der Wiederkäuer“, ali najamejo kritiko, ki hudobno zaničuje eno najboljših slovenskih knjig itd. Da more tudi službeni list pravičen biti narodu svoje dežele, je pokazala „Laibacherca“ pod vredništvom dr. Klun-a in družih vrednikov, in nekdanji „Illyrisches Blatt“. Al kako more sedaj drugač biti, ko je vredništvo njeno v rokah vrednika, kateremu je krajnska dežela čisto „terra incognita“, ki besedice ne razume tistega naroda, ki prebiva v tej deželi, in še celo misli, da ga je Bog poslal za luč „nemške kulture“ v slovensko deželo. Če že človek pride s trebihom za kruhom v ptujo deželo, naj se saj vede kakor se omikanemu človeku spodobi in naj ne draži v domačem in družih časnikih ljudi, ki družega nič nočejo kot pravico tudi za-se! Kadar bo „Laibacherca“ tako srečna, da bo imela od vseh strani domače dežele toliko dopisnikov in toliko bravcov kot jih imajo „kosček“ papirja „Novice“, in ne bo sirota tako zapuščena kakor je sedaj od dopisnikov in naročnikov, ampak kadar bo tako veljavo imela kakor „kosček“ papirja, takrat še le bo pravico imela ošabno svojo glavo povzdigniti. Dostihmal pa naj lepo pohlevna bo in Boga hvali, da ima od druge strani pomoči, da more živeti, in naj ne žali „kosčeka“ papirja, ki se tudi brez primere z „Laibacherco“ more imenovati „charta magna“ ravnopravnega slovenskega naroda. — To naj bo zadosti danes dr. Issleibu od „kosčeka“ papirja. Če bo pa treba, bo ta „kosček“ še marsikaj družega povedal. Za pravice svojega naroda se poganjaje od nekdanj se ne bomo dali z nobenim hrupom sovražnikov naših, katerim so Slovani danes „reactionär“ jutri

„revolutionär“, v kozji rog vgnati ravno sedaj, ko ima vsak narod pravico se oglašiti za svoje pravo na postavni poti. In slovenski narod ima žalibog! dovelj ran odkriti svetu.

Iz Ljubljane. Odgovor gosp. ministra Schmerling-a na interpelacijo dr. Toman-ovo zastran vpeljave národnega jezika v gimnazije in realke po postavi od 8. avgusta 1859 je tudi tukaj, kakor v družih slovanskih deželah, izbudil dvombo: ali se bo naš jezik štel med tiste, ki je že dosti omikan za učni jezik? Cesarska postava od leta 1859 ne dela razločka med jeziki, ampak govori le od večine prebivavcov, po kateri se ima ravnati vpeljava jezika v šole; diploma oktoberska, lastnoročno pismo cesarjevo do ministra državnega, prestolni ogovor obetajo vsem narodom brez izjeme ravnopravnost narodno; gosp. minister sam je, ko je peticijo slovensko blagovoljno sprejel, obljubil ravnati po besedah ustave in prestolnega ogovora. Ako pa se bojo presojevali jeziki še le po svoji zrelosti, je vprašanje: kdo bo o tem sodnik? kdo bo narodu spričbo podpisal, da je zrel v svojem jeziku podučevan biti? Kdor ne pozna naše literature popolnoma in ne vé, da že skoro v vseh tistih rečéh, ki se učijo v šolah, imamo saj tolikšne knjige spisane, da je terminologija njih posebnih tehničnih izrazov določena, kar najočitniše spričuje tudi naš bogati nemško-slovenski slovník, ne more sodnik biti: ali je naš jezik sposoben za učni jezik ali ne. Slovenci so djansko pokazali, kaj premorejo, ako se pogleda na poslednjih 15 let, kaj so dognali v svojem jeziku v tem kratkem času. Dajte jeziku le v šoli in uredih še pravico, in kazal vam bo kmali svoje veličastvo „na desno in levo narodov.“ Tistim verlim poslancem, ki zagovarjajo pravice slovanskih narodov, izročujemo sveto nalogo, naj doversijo to imenitno reč tako, kakor jo terja pravica vsacega naroda; našega domoljubnega gosp. dr. Toman-a pa, ki je to reč sprožil v državnem zboru, še posebno prosimo, naj gosp. ministra prosi, da berž ukaže, ktere šolske bukve se imajo nemudoma spisati: v enem letu bomo imeli vse, kar bo treba; učiteljev sposobnih pa imamo že zdaj za vse gimnazije na Slovenskem zadosti.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. (Iz državnega zbora). Zbornica gospôka je v svoji seji 21. junija v nekterih razdelkih zaver gla sklep zbornice poslancev, ki ga ji je ta poslala o postavi zastran neodgovornosti in nedotakljivosti državnih in deželnih poslancev in z večino glasov poterdila novo osnovo, ki jo je izdelal njeni odbor. Gospodje dr. Palacky, knez Vinc. Auersperg in grof Leon Thun so govorili nasproti in za to, naj tudi zbornica gospôska poterdi to kar je zbornica poslancev sklenila; al ker je tudi minister Schmerling podpiral odborov predlog, je bil sprejet z 42 glasovi zoper 23. Po tem takem bo romala ta postava še enkrat v zbornico poslancev, da jo vnovič v pretres vzame.

V zbornici poslancev je bil pretekli teden važen. V seji 19. junija je odgovoril minister Šmerling na vprašanje Lapenovo, da so cesar 14. dan t. m. ustanovljenje deželnega odbora dalmatinskega dovolili; na vprašanje dr. Tomanovo zastran obveljave slovanskih jezikov v šolah pa je gosp. minister oziraje se na šolske postave preteklih let rekel, da še danes hoče vlada različnim narodom cesarstva pravična biti, da se malo po malo narodni jezik kot učni jezik vpelje v šole; al to se more zgoditi le pri takih jezikih, ki so že znanstveno omikani, — kjer je učiteljev takih, ki so dostojno izobraženost sprejeli v svojem narodnem jeziku, in kjer je slovstvo národno že vstvarilo potrebnih knjig. Za tem je odgovoril minister na vprašanje Pfretschnerjevo, kaj bo vlada storila zoper Tirolce, ki so sklenili v svojem deželnem zboru, da hočejo katoliški